

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Słowo wstępne

Author: Krystyna Heska-Kwaśniewicz

Citation style: Heska-Kwaśniewicz Krystyna. (2005). Słowo wstępne. W: K. Heska-Kwaśniewicz (red.), "Zapomniani pisarze, zapomniane książki dla małego i młodego czytelnika" (S. 7-8). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersytet ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

SŁOWO WSTĘPNE

Inspiracją do powstania tej książki stał się list profesora Zbigniewa Raszewskiego do Małgorzaty Musierowicz, w którym wspominając powtórna lekturę ukochanej książki swojego dzieciństwa – *Lolka Grenadiera* Antoniego Gawińskiego – dochodzi do wniosku, że nie straciła ona swego czaru i należy ją koniecznie wznowić¹, a także zestawić listę ulubionych lektur z czasów dzieciństwa. Uczony pisał: „Nie dowierzałem swoim wspomnieniom, więc nie tak dawno temu pożyczyłem sobie tego *Lolka* z biblioteki (mój przepadł, naturalnie, podczas wojny) i z przyjemnością stwierdziłem, że jest to naprawdę mądra, doskonale napisana książka”². Krocząc śladami profesora Raszewskiego, postanowiliśmy utrwalić taką „listę lektur”, które wytrzymują próbę czasu, nawet jeśli zapominają o nich wydawcy. Przyczyny owego pójścia w niepamięć mogły być różne: od politycznych, „eliminujących: książki niechciane, książki groźne dla dzieci w Polsce Ludowej”³, po mody czytelnicze, wypierające dawne książki. Gdy zważyć, że ostatnie całościowe opracowania z zakresu dziejów literatury dla dzieci i młodzieży ukazywały się na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, to oczywista staje się potrzeba zarówno ich dopełnień, jak i nowych interpretacji utworów.

Zaprezentowane tutaj teksty stanowią więc alternatywną historię literatury dla dzieci i młodzieży, oczywiście w wyborze, na którą

---

¹ Z. Raszewski: *Listy do Małgorzaty Musierowicz*. Łódź 1999, s. 67, 147.

² Ibidem, s. 69.

³ Określenie B. Białkowskiej w: *Książki niechciane – książki „groźne” dla dzieci w Polsce Ludowej, czyli o czystkach w księgozbiorach bibliotecznych*. „Nowe Książki” 1991, nr 7.

złożyły się dziecięce i młodzieńcze lektury badaczy. Artykuły zawierają też nowe propozycje odczytania owych lektur oraz refleksje nad różnymi przyczynami ich niewznawiania.

Książki dziecinnego pokoju wspominał również Czesław Miłosz, który pisząc o ulubionych utworach lat chłopięcych: *Cudownej podróży* Selmy Lagerlöf, *Guciu zaczarowanym* Zofii Urbanowskiej czy *Doktorze Muchołapskim* Erazma Majewskiego, wyznawał: „Osobiście nie żałuję, że otrzymałem takie, a nie inne wychowanie: na pograniczu Biblii, baśni i światopoglądu naukowego. Kto wie, może ten stop wyobrażeń jest użyteczny poecie, choć ten chciałby niekiedy opowiedzieć się po stronie kartezjańskiego rozumu?” Dla nas te książki miały podobne znaczenie. Tworzyły one pewien stop wyobrażeń o świecie, które rozpoznajemy dopiero z perspektywy czasu, w życiu dojrzałym.

Na ogół zadaniem nauki jest odkrywanie tego, co nowe. Stara książka odsłania dla współczesnego czytelnika rzeczy dawne i przeszłe, aby ukazać ich piękno i nieprzemijający urok oraz uświadomić wielką wagę lektur dziecięcych, „czytań domowych”, by posłużyć się określeniem Joanny Papuzińskiej⁴. Artykuły ułożono chronologicznie, by wpisując je w odpowiednie konteksty kulturowe i historyczne, udowodnić trwałe bogactwo literatury dla młodych odbiorców, a także wykazać, że nawet najwspółczesniejsza *Saga rodu Klaptunów*, choć czytają ją młodzi czytelnicy, nie pojawia się raczej w rozprawach badaczy.

Mamy nadzieję, że nasze opracowanie będzie przydatne dla bibliotekarzy, nauczycieli, nawet wydawców, a przede wszystkim studentów tych kierunków, na których prowadzone są wykłady i ćwiczenia z literatury dla dzieci i młodzieży.

---

⁴ J. Papuzińska: *Czytania domowe*. Warszawa 1975.

Krystyna Heska-Kwaśniewicz